

MALA ČRNA OBLEKA: NASTANEK IN OBSTANEK PRVE ŽENSKE KLASIKE

Tina Verbič (Cerklje na Gorenjskem)

UVOD

Mala črna obleka je ženska obleka, ki nima natančno določene oblike in detajlov. Lastnosti, ki jo definirata, sta le njena črna barva in nekakšna majhnost. Obe sta bistvenega pomena zanjo in skupaj ustvarjata njeni klasični lastnosti – brezčasnost in univerzalnost. Že stoletje je eden najbolj priljubljenih oblačilnih kosov ženske garderobe. Ženske različnih starosti jo povsod po svetu vsakodnevno oblačijo zaradi njenega modernega in univerzalnega videza. Prav zaradi svoje nosljivosti in priljubljenosti je mala črna obleka bistvena tudi za modno industrijo in njene oblikovalce. Ti jo že vse od njenega nastanka preoblikujejo v skladu s svojimi identitetami in spremembami časa. Pa vendar mala črna obleka na videz ostaja skoraj nespremenjena od svojega nastanka pa vse do danes. Njene edinstvene lastnosti, primerljive z lastnostmi moške črne obleke, ji omogočajo, da skozi spreminjajoče se čase, včasih z manjšo pomočjo oblikovalcev, ostaja popolnoma relevantna. Te njene kakovosti že stoletja navdihujejo tako modne oblikovalce kot ženske, kajti njene lastnosti vsebujejo znanje in ključ do univerzalnosti, demokratičnosti in modernosti ženske obleke. Modernost je mogoče odkriti, če sledimo nastanku in obstanku male črne obleke.

NASTANEK MALE ČRNE OBLEKE

Pred malo črno obleko in pred obleko, kot jo poznamo danes, je bila ženska obleka daljša in obilnejša. Dolžina obleke je ženski dolgo zakrivala noge, steznik ji je skrival in dvigal prsi ter skupaj s krinolino karikiral pas in boke. Takšna obleka je ženski narekovala obliko telesa. Moški so imeli, za razliko od ženske, svoje oblačilo zasnovano na drugačni osnovi, in sicer na svojem naravnem telesu. Tako je bilo že od srednjega veka, ko so za moške zaradi tesnih vojaških oblačil ustvarili oprijeto spodnje oblačilo, ob tem pa razvili tudi tehniko izdelave oblačil, ki se še danes ukvarja z grobim posnemanjem človeškega telesa, tj. krojenjem (Hollander 2016).

V svoji osnovi so se oblačila obeh spolov v preteklosti razlikovala, vendar pa so si bila na videz še vedno precej podobna. Ženska oblačila so bila od srednjega veka sicer obilnejša in razkošnejša, oblačila obeh spolov pa so bila barvita, okrašena ter zahtevna tako za nošnjo kot za oblačenje. Oboja so bila tudi domena krojačev. Tako je bilo vse do konca sedemnajstega stoletja, ko ženska oblačila postanejo domena modistk in se začnejo drastično razlikovati od moških. Nove ustvarjalke ženske mode to še bolj usmerijo v dekorativnost, barvitost in individualnost. Rose Bertin, priznana modistka, je žensko modo razvila v bohotno in okrašeno, ko je oblikovala obleke za kraljico Marijo Antaneto, soprogo francoskega kralja Ludvika XIV. (ibid. 2016). Moški se glede vizualne podobe nato do dvajsetega stoletja povsem umaknejo od ženske, saj se njihovi novi ideali ne poistovetijo več z modo, kakršno vodijo ženske. Hollander (2016) meni, da so moški v tem trenutku stopili v korak s časom, da so se modernizirali.

Moška moda

Spreminjajoča se družba osemnajstega stoletja je za moške ustvarila nove vrednote, kot so demokratičnost, skromnost in resnost. Te so bile posledica neoklasicizma, širitve protestantizma in kasnejše industrializacije. Nova družbena ureditev je kmalu postala vodilo za novo podobo moške obleke. Ponovno relevantni antični nauki, kot je na primer »iskrena upodobitev esence narave«, so moške vodili k poenostavitvi njihove obleke. Ta je bila že stoletja osnovana na naravnem moškem telesu in je počasi opustila neuporabne elemente, ki bi moške ločevali, ter se približala svojemu demokratičnemu

bistvu. Moška obleka je s svojo poenostavitvijo in obarvanjem v nevtralne barve postala univerzalnejša ter odraz ideala klera in demokratičnosti (Verbič 2019). Na začetku devetnajstega stoletja so vrednote družbe moškimi tako zastavile prvo oblačilno klasiko – črno moško obleko. Moška obleka se od takrat bistveno ni več spremenila, kljub temu pa se je še naprej modernizirala in izpopolnjevala. Zaradi svoje preprostosti in sposobnosti variacij ter standardizacije načina izdelave – krojenja, je kmalu postala primerna za množično izdelavo. Konec devetnajstega stoletja in nato v času modernizma je moška črna obleka v veliki meri že delovala sodobno. V tem času so pionirji takratne umetnosti, kot je bil Constantin Brancusi, prebirali antične zapise ter iskali ključne lastnosti svojih predmetov upodobitve (ibid. 2016). Prav tako je bila relevantna filozofija »oblika sledi funkciji«. V skladu z njo se je moška črna obleka še dodatno osredotočila na naravno moško telo in njegovo gibanje. Obleka je postala še bolj udobna, ko je na začetku dvajsetega stoletja prevzela sproščeno konstrukcijo angleške obleke za prosti čas. Takšna moška črna obleka je v uporabi še danes.

Moška moda je bila torej v koraku s časom in zato modernejša od ženske, bila pa je tudi resnejša, iskrenejša in uporabnejša. Ni bila zgolj moderna, ampak je bila zastavljena na takšnih temeljnih vrednotah, da je ostala skoraj nespremenjena in relevantna še do danes. Obilna in bogato okrašena ženska obleka pa v nasprotju z moško ni odražala modernosti. Bolj ali manj je bila namenjena opozarjanju na razlike ter razkazovanju bogastva družine; s tem je izražala dekorativno in neaktivno vlogo ženske v družbi. Izjema je bilo oblačilo za jahanje in prosti čas, ki so ga oblikovali krojači, upoštevaje nekatere principe moške mode. To pa je bilo skupaj s korzetom, dolgim krilom in obilico blaga izjemno težko in neudobno.

Nov model ženske obleke

Ob koncu devetnajstega stoletja je Charles Frederick Worth prevzel diktiranje ženske mode. Worth je bil izučen krojač. Prihajal je iz Anglije, dežele, ki je moškimi prva oblikovala moderno podobo. Njegov način oblikovanja je nadaljeval delo modistk in ustvarjal modo po načelu »več je več«. Do začetka dvajsetega stoletja je Hiša visoke mode Worth še dodatno popularizirala dekorativno modo, vendar pa se je ta kmalu spremenila. V novem stoletju so zametki feminizma ter želja žensk po aktivnejši in enakovrednejši udeležbi

v družbi povzročila njihovo nezadovoljstvo z obleko. V njej so naenkrat videle nesmisel, pretiravanje in oviro za svojo neodvisnost. Z obleko so želele ženske odražati družbo, ki so jo hotele soustvarjati. Posledično se je njihova obleka začela zmanjševati in približevati njihovem naravnemu telesu – po vzoru moške mode (ibid. 2016).

S pomočjo sodobnejših modnih oblikovalcev, kot je bil Paul Poiret, sta se na začetku dvajsetega stoletja žensko telo in obleka razbremenila steznika. To je najprej podarilo svobodo ženskim prsim, ki so bile dolgo pod ploskim steznikom. Vendar pa je Poiret, čeprav zaslužen za razbremenitev tesne konstrukcije, ženska oblačila še vedno močno okraševal. Njegovi orientalski motivi iz pravljic *Tisoč in ene noči* še niso bili sinhronizirani z ženskimi ambicijami. Prav tako njegovo pri gležnjih zoženo krilo ni odražalo ženske svobode. Kljub temu pa ostaja eden prvih modnih oblikovalcev, ki je žensko telo želel pokazati z oblačilom in je posledično pripomogel k zmanjšanju in posodobitvi ženske obleke (ibid. 2016).

Obleka, ki je stoletja oblikovala žensko telo, je tako počasi prehajala v harmonijo z ženskim telesom. Med prvo svetovno vojno je steznik, ki je na koncu stiskal samo še pas in boke, dokončno odpadel. Ženske so postajale vse vidnejše tudi zaradi preprostejše in uporabnejše obleke, ki so jo potrebovale za delo med vojno. Dodatno sta k majhnosti obleke prispevala še racionalizacija blaga ter zaželeni mobilnost in športna aktivnost. Po prvi svetovni vojni se je prvič v zgodovini ženske obleke ta tudi skrajšala. Žensko krilo, ki je prej stoletja zakrivalo ženske noge, jih zdaj razkazuje in nikoli več popolnoma ne zakrije.

Jean Patou, Madeleine Vionnet, Gabrielle Chanel, Madame Grès ter drugi oblikovalci moderne ženske obleke so z uporabo ohlapnejše konstrukcije, finjših materialov in pletenin začeli ustvarjati obleke, ki brez ženskega telesa ne držijo več oblike. V želji po večji elastičnosti se je pojavila tudi tehnika rezanja tkanin pod pravim kotom. Tako rezana tkanina je bila izum Madeleine Vionnet in je omogočala popolno prilaganje tkanine ženskim oblinam (ibid. 2016). S takšnimi oblekami so modni oblikovalci na začetku dvajsetega stoletja še dodatno normalizirali in poudarili žensko naravno telo. Ni bilo več večplastne in težke ženske obleke. Ta je zdaj postala lažja, krajša in uporabnejša, pa tudi bolj ženstvena.

Estetika časa tudi ni več stremela k pretirani dekoraciji. Zaželena ženska obleka je bila preprosta tako v konstrukciji kot na površini in v barvi. Takšna pa je postala primerna za nadaljnje posodabljanje. Množična proizvodnja, ki je bila v moški modi prisotna že nekaj časa, je zaradi ustrezne majhnosti ženske obleke zdaj vstopila tudi v žensko modo. Avtomatizacija proizvodnje pa je omogočila cenejša, dostopnejša in bolj demokratična oblačila. Industrializacija obleke, ki zahteva standardizirane in manj specifične produkte, je prav tako kmalu popularizirala enakost v ženski obleki. Uspešna modernizacija ženske obleke, ki se je očitno odvijala po vzoru moške, je kmalu ustvarila svojo lastno klasiko – malo črno obleko.

ČRNA ŽENSKA OBLEKA

Majhnost in poenostavljenost ženske obleke nista edini zaslužni za nastanek in priljubljenost male črne obleke. K tej v podobni meri kot majhnost prispeva tudi njena črna barva.

Črna barva je v zgodovini naše družbe pogosto simbolizirala temo, noč, nevarnost in smrt. Je tudi nasprotje bele, ki v naših očeh izraža svetlobo, rojstvo, nedolžnost, dobroto in čistočo. Krščanstvo črno enači s hudičem in grehom, medtem ko jo protislovno označuje z zadržanostjo, skromnostjo in resnostjo. Vanjo so odete nune, menihi in duhovniki. Poleg vseh naštetih konotacij pa je črna barva v oblačilu v preteklosti pridobila še nekaj drugih – med drugim podobo elegantne, žalujoče in navsezadnje vsakdanje barve.

Eleganten videz črne barve v obleki se je ustvaril med prvimi. Zaradi zahtevnega, dolgotrajnega in dragega pridobivanja črnega pigmenta je bila barva dolgo rezervirana samo za najbolj premožne. Eden prvih naj bi jo, kot odraz svojega privilegiranega položaja, v petnajstem stoletju posvojil Filip Dobri, vojvoda Burgundije. V času barvite dvorske mode je v dragih črnih oblačilih izražal svojo resnost in avtoritativnost. Z njegovega dvora pa se je črna moda v naslednjem stoletju prenesla tudi na španski dvor. Tam jo je prvi uvedel Karel V. Habsburški, španski kralj in cesar Svetega rimskega cesarstva. Kmalu zatem pa je postala zaščitni znak vseh pripadnikov španskega dvora, tako moških kot ženskih. Nošenje črnih oblačil se je razmahnilo tudi na »protestantskih«
dvorih severnoevropskih držav, kot je bil npr. nizozemski dvor. V sedemnajstem stoletju je bila črna barva stalnica že v vseh dvorih po Evropi

in je simbolizirala aristokracijo. Skozi svojo asociacijo s slednjo je pridobila videz ekskluzivnosti, elegantnosti in avtoritativnosti (Steele 2007).

Obenem pa je črna pridobivala tudi kot asociacija z žalnim oblačilom. Katarina Medičejska, ena najvplivnejših žensk šestnajstega stoletja, se je po smrti svojega moža, kralja Henrika II., odela v črno. Tako je storilo tudi mnogo drugih vplivnih žena, kot je trinajsta vojvodinja Maria Cayetana de Silva ali bela vojvodinja, ki se je po smrti vojvode Albe začela oblačiti v črno. V devetnajstem stoletju je po izgubi princa Alberta britanska kraljica Viktorija prav tako nosila izključno črne obleke. Kmalu po izumu kemičnih barvil je postalo črno oblačilo dostopnejše in po vzoru aristokratskih vdov tudi žalno oblačilo za vse ženske po Evropi (ibid. 2007).

Črna barva je bila v oblačilih tako prvič dostopna vsem, tako moškim kot ženskam, bogatim in revnim. Moški dandyji so jo prvi vzeli za svojo, saj je zanje simbolizirala eleganco in resnost. Obenem pa je črna barva dosegla delavski razred, s čimer se je začela kazati njena sposobnost maskiranja umazanije. Njena na novo dokazana praktičnost in njena paradoksalna ekskluzivnost sta jo naredili priljubljeno pri moških iz nižjih ter višjih družbenih slojev. Zaradi svoje univerzalnosti in demokratičnosti je kmalu postala njihova zaščitna barva. Pri ženskah pa črna v začetku devetnajstega stoletja še vedno ni bila tako vsakdanja in je bila načeloma v uporabi v času žalovanja. Zaradi tega je črna obleka na ženski simbolizirala njeno odraslost in izkušnost ter v očeh družbe ni bila primerna za dekleta.

Črna barva v oblačilih ima številne in pogosto kontradiktorne pomene. Črna obleka denimo postane simbol vsestranskosti in s tem določene nevtralnosti. Moški so prvi prepoznali demokratičnost takšne vsestranske barve, ki je ustrezala potrebam tako bogatih kot revnih. Kasneje jo moški in ženske nosijo zaradi svoje univerzalnosti in z njo izražajo enakovrednost v družbi – moški z volneno črno obleko, ženske pa z malo črno obleko.

Mala črna obleka in Coco Chanel

Izum male črne obleke pogosto pripisujejo oblikovalki Gabrielle 'Coco' Chanel. Kot prvo takšno obleko pogosto navajajo njeno preprosto in kratko črno obleko, ilustrirano v oktobrski ediciji ameriškega *Vogua* iz leta 1926. Objavljena obleka modne hiše Chanel je segala do kolen, imela dolga rokava

ter okrasne robove, pošite po sredini obleke in v obliki črke V. Obleka naj bi bila izdelana iz črne svile. V svojem opisu Vogue preprosto obleko primerja s Fordovim avtomobilom. S tem namiguje na njeno podobnost s Fordovim, takrat izjemno popularnim standardiziranim modelom T, ki je bil na voljo zgolj v črni barvi.¹ S to primerjavo v ameriški modni reviji predvidijo kasnejšo popularnost male črne obleke modne hiše Chanel in male črne obleke nasploh. V istem izvodu revije pa so bile predstavljene tudi male in črne obleke modnih hiš Patou, Molyneux in Drecoll. Vse oblikovalske variacije odlikuje moderno oblikovanje. Mala črna obleka Coco Chanel tako ni bila ne prva in ne edina mala črna obleka v tem času. Valerie Mendes (1999) meni, da se je mala črna obleka pojavila že kmalu v začetku dvajsetega stoletja. Valerie Steele (2007) prav tako pripoveduje o kratki črni obleki modne hiše Premet iz leta 1922, ki je po lansiranju postala pravi prodajni hit. Majhno in črno obleko so pred Coco Chanel že oblikovali britanska modna oblikovalka Lucile, pa tudi Mario Fortuny in Paul Poiret, vendar jo zaradi njenega globalnega vpliva pogosteje pripisujemo Coco Chanel, saj popolnoma pooseblja njeno oblikovalsko filozofijo.

Gabrielle Coco Chanel je bila mladostna, ambiciozna, atletska in neodvisna ženska. Živela je emancipirano življenje in izražala napredni ženski ideal svojega časa. Njena oblačila so bila enakovredna moškimi. Bila so resna, uporabna, preprosta in elegantna. V zasebnem in poslovnem življenju si je Coco Chanel izposojala tudi oblačila in ideje iz moške omare. Še posebej so jo navdihovala oblačila britanskega dandyja in ljubimca Arthurja 'Boya' Capela, po čigar smrti (leta 1919) naj bi se v žalovanju odločila ustvariti malo črno obleko.

Coco Chanel je bila ena prvih oblikovalk, ki je moška oblačila prikrojila ženski postavi, prav tako pa ena prvih, ki je ženska oblačila oblikovala po njihovem naravnem telesu, a z moško tehniko krojenja. Med prvimi je v visoko modo vnesla vsakdanjo žensko, predvsem pa moško modo.² Njena oblačila so se očitno zgledovala po moških. Pa vendar je Coco Chanel storila več kot to, da je samo prilagodila njihova oblačila za ženske. Njen prispevek je bil predvsem ta, da je moderno filozofijo, ki je ob koncu osemnajstega stoletja ustvarila

---

1 Fashion: The debut of the winter mode 1926. <https://archive.vogue.com/article/19261001075> (pridobljeno 15. 03. 2020).

2 Slednjo je v visoko modo ponesla tudi z uporabo bombažnih in volnenih pletenin, ki so bile včasih rezervirane za izdelavo moških spodnjih oblačil.

moško črno obleko, interpretirala za žensko garderobo. Njena moda je predstavljala okus vseh žensk njenega časa, to pa je najbolje predstavljala mala črna obleka. Četudi ta ni bila izum Coco Chanel, je bila produkt njene moderne oblikovalske vizije.

OBSTOJ MALE ČRNE OBLEKE

Mala črna ženska obleka je bila ustvarjena na začetku dvajsetega stoletja. Takrat je odražala na novo osvobojeno in emancipirano žensko, prav tako pa tudi njeno modernost. Zaradi svoje relevantne podobe kot tudi zaradi svoje demokratičnosti in praktičnosti je takrat postala ena najbolj priljubljenih ženskih oblek. K njeni privlačnosti so poleg Coco Chanel prispevali tudi drugi ustvarjalci, k njeni propagandi pa so v tridesetih letih znatno pripomogle glamurozne hollywoodske zvezde – Garbo, Dietrich, Harlow ... Te so v črno-belih filmih, ki so dosegali množice, pogosto blestele v črnih oblekah. Črna obleka je vzpostavljala kontrast med svetlejšo kožo, poudarila obraz in silhueto igralkice (Mendes 1999, Steele 2007). Igralki je pustila izraziti karakter lika, obenem pa je bila v ženski obleki zaradi zgodovine pomenov črne barve sposobna tudi sama nakazovati različne značaje. Obleke hollywoodskih zvezd so bile velikokrat dolge, vendar so svojo majhnost ustvarile z dekolteji in tankimi svilenimi tkaninami. Mnogo let kasneje so kostumografi, kot so Adrian, Travis Benton in Edith Head, ustvarjali variacije malih črnih oblek, ki so ustrezale vsakemu ženskemu liku ameriških črno-belih filmov (Steele 2007).

Mala črna obleka pa se ni znašla samo pred kamerami, temveč tudi v vsakdanji in spreminjajoči se družbi. Ko je konec leta 1929 padec ameriške borze povzročil vsesplošno krizo, je začela mala črna obleka ženskam služiti zaradi svoje praktičnosti. V času druge svetovne vojne so se njena uporabnost, vsestranskost in skromnost še poudarile; med drugim s pomočjo ameriške oblikovalke Claire McCardel, ki je ustvarjala preprosto in udobno modo (Mendes 1999). Tudi v konservativnejših petdesetih letih dvajsetega stoletja so jo ženske slavile zaradi njene univerzalnosti. Poleg žensk pa so v njej inspiracijo našli tudi modni oblikovalci. Christian Dior črno obleko povečuje zaradi njene elegantnosti in zatrjuje, da je mala črna obleka obvezen kos vsake ženske garderobe (ibid. 1999). Cristobal Balenciaga v mali črni obleki vidi osnovo za svoje inovativne oblike. Tudi v njegovih očeh je črna

elegantna – tako kot v očeh vseh naslednikov črne mode srednjeveškega španskega dvora (ibid. 1999).

Francoski pevki Juliette Greco ter Edith Piaf sta bili znani po nastopih v mali črni obleki. Tudi Martha Graham, pionirka modernega plesa, je bila umetnica, ki je prisegala na malo črno obleko. Znana je bila po reduciranju dekorativnih gibov plesa v avtentičnejše in je preprosto črno obleko uporabljala za poudarjanje svojih novih gibov. Ameriški modni oblikovalec Halston se je kasneje zgledoval prav po njenih preprostih in modernih črnih oblekah. Podobno pa so malo črno obleko preoblikovali njegovi sodobniki in predniki: Geoffrey Beene, Bill Blass, Mary Quant ... Vsi so v njej našli sposobnost za prikazovanje svojega izraza tako kot umetnice pred (in za) njimi (ibid. 1999).

V osemdesetih letih je mala črna obleka pri ženskah poudarjala profesionalen in resen videz, medtem ko so te zasedale vodilna mesta v poslovnem svetu. Njihove variacije so med drugimi ustvarjali: Alaïa, Mugler in Montana. Alaïa je svoje črne oprijete obleke oblikoval z zanimivimi in številnimi dekolteji, Mugler in Montana pa sta oblikovala obleke s poudarjenimi rameni in ozkim pasom (Mendes 1999, Steele 2007). V istem času je japonski oblikovalec Yohji Yamamoto obleke po stari japonski tehniki zaporedno barval v indigu. Mala črna obleka je popoln izraz nudila tudi minimalistom devetdesetih let. Če so modni oblikovalci k mali črni obleki prej dodajali, so ti od nje zdaj odvezemali. Mala črna obleka je bila v svoji najosnovnejši obliki ideal oblikovalcev, kot so Jil Sander, Donna Karan in Calvin Klein. Slednji je malo črno obleko zmanjšal tudi v širini naramnic. Donna Karan je v pleteni volneni obleki videla multifunkcionalno oblačilo za sodobno karieristko. Malo črno obleko sta po svoji meri ponudili tudi Isabel Toledo in Anne Demeulemeester ter mnogi drugi (Steele 2007).

Mala črna obleka je s svojo sposobnostjo odražanja spreminjajočih se časov in zmožnostjo preoblikovanja preživela vse do danes. Ženske so jo nosile celotno 20. stoletje, ker ji je uspelo konstantno odražati njihove moderne vrednote. Če so za trenutek, kot v pisanih šestdesetih, pozabile na njeno sodobnost, so jih na to hitro spomnile modne ikone tistega časa, kot je bila na primer Juliette Greco (Verbič 2019). Tako je bila mala črna obleka hitro ponovno v uporabi.

K preživetju male črne obleke so pomembno prispevali tudi modni oblikovalci ter ostale relevantne osebnosti časa, ki so jo dodatno popularizirali in prenesli

naprej. Vse to pa je bilo mogoče zaradi prostora, ki ga mala črna obleka ponuja za svojo reinterpretacijo. Ima zmožnost povzemanja specifičnih, temporalnih in individualnih izrazov, obenem pa ostati enaka. Zato ji rečemo tudi črno platno za osebnost ali oblikovanje. Njena priljubljenost med ženskami je glavni razlog, da se sploh pojavlja v tako številnih variacijah: zaradi praktičnosti, vsestranskosti in elegantnosti jo ženske nenehno oblačijo, potrjujejo njeno vrednost in jo ohranjajo v svoji garderobi. Ker modna industrija s svojimi oblikovalci v prvi meri služi ženskam, ženske pa malo črno obleko rade oblačijo, je ta v središču mode. Takšna univerzalno nošena obleka pa poleg občutka brezčasnosti ženskam daje tudi občutek stabilnosti in varnosti. Ne samo, da nas mala črna obleka navidezno povezuje z vsemi okoli nas, ki jo nosijo, temveč nas zaradi svoje dolgotrajne uporabe povezuje tudi z vsemi ženskami, ki so jo nosile pred nami. Mala črna obleka je torej bistvena za modno industrijo, saj je bila in je osnovni oblačilni kos žensk. Demokratičnost je eden izmed njih. Variacije male črne obleke nam dajejo podatke o posameznih časovnih obdobjih, predvsem pa o tem, kar se ne spreminja. Če bi bila mala črna obleka osnovana na individualnem ali temporalnem, se ne bi obdržala toliko časa, ne bi bila brezčasna in univerzalna ter ne bi postala eno najbolj priljubljenih oblačil žensk preteklega stoletja.

Povzetek

Prispevek želi ugotoviti, katere so lastnosti, ki mali črni ženski obleki dajejo sposobnost trajne modernosti in univerzalnosti. To stori skozi sledenje modi pred časom oblikovanja male črne obleke, v času njenega oblikovanja in njenega obstanka. Okoliščine pred, med in po nastanku male črne obleke se izkažejo za pomembne pri oblikovanju njenih klasičnih karakteristik. Posebej vplivna pri oblikovanju male črne obleke se izkaže podoba moške črne obleke, ki s svojo vizualnostjo prva interpretira moderne družbene vrednote, ki jih ženske v svoji posodobitvi obleke povzamejo.

Tudi modni oblikovalci znatno prispevajo k interpretaciji in razvoju moderne ženske mode in k razvoju male črne obleke, še posebej Coco Chanel, ki njene vrednote popolnoma izrazi. Nadaljnja preoblikovanja male črne obleke dajejo dodatno jasnost njenim stalnim lastnostim. V prispevku so prepoznani tudi drugi ustvarjalci, ki do neke mere prav tako prispevajo k njeni pomembnosti: to so znamenite osebnosti in modni oblikovalci, ki jo preoblikujejo.

Abstract

This paper seeks to recognize the characteristics that give little black women's dress the ability to endure modernity and universality. It does this by following the fashion before the time of its design, at the time of its design and through its existence. The circumstances

before, during and after the appearance of the little black dress prove to be important in the design of its classic features. Particularly influential in the design of a little black dress is the image of a man's black dress, which, with its visuality, is the first to interpret the modern social values that women later adopt in their dress.

Of course, fashion designers also make a significant contribution to the interpretation and development of modern women's fashion and the development of a little black dress. Especially Coco Chanel, who expresses its values perfectly. After its creation, further redesigns of the little black dress over time add further clarity to its permanent features. Other creators are also recognized, which to some extent also contribute to its persistence over time; the personalities of time and the fashion designers who transform it.

Seznam literature

- CARB, David/RIES, Estelle H.: *Fashion: The debut of the winter mode*. (1926). V: *Vogue archive*. <https://archive.vogue.com/article/19261001075> (pridobljeno : 15. 03. 2020).
- HOLLANDER, Anne (2016): *Sex & Suits. The Evolution of Modern Dress*. New York: Bloomsbury Academic.
- MENDES, Valerie (1999): *Black in Fashion*. London: V&A Publications.
- STEELE, Valerie (2007): *The Black Dress*. New York: Collins Design.
- VERBIČ, Tina: *Re-designing classic wardrobe items*. Magistrsko delo. Helsinki: Aalto University, School of Arts, Design, and Architecture, 2019.